

Økonomisk analyse av reiselivet i Kragerø

Forord

Rapporten er en verdiskapings- og ringvirkningsanalyse som Menon gjennomfører på vegne av Kragerø Næringsforening i 2020. Formålet med rapporten er å kartlegge og analysere tilreisendes forbruk, lokalmarkedets betydning og reiselivets produksjon. Vi sammenstiller en rekke kilder og metoder for å gi en best mulig oversikt over reiselivets betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting i Kragerø.

Rapporten består av to hoveddeler:

- **Del 1: Kartlegging av tilreisende (markedsperspektivet)**

- Vi identifiserer tilreisende og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper.

- **Del 2: Kartlegging av næringen (bedriftsperspektivet)**

- Vi avgrenser reiselivsnæringen og kartlegger utviklingen over tid.

Rapporten analyserer forutsetningene for reiselivet, utviklingen over tid, samt barrierer og utviklingsmuligheter i tiden som kommer.

Arbeidet har vært ledet av Bettina Engebretsen med Endre Kildal Iversen med prosjektansvarlig og kvalitetssikrer. Vi takker Kragerø Næringsforening for et spennende oppdrag. Forfatterne står ansvarlig for innhold i rapporten.

Endre Kildal Iversen og Bettina Engebretsen, september 2020

Sommerbyen Kragerø er «perlen blant kystbyene»

Kragerø er en bykommune lengst sør i Vestfold og Telemark. Kommunen grenser i nordøst til Bamble, i nordvest til Drangedal og i sørvest til Risør. Den omfatter nedre del av Kragerøvassdraget med fastlandet langs kysten fra Fossingfjord i øst til grensen mot Agder i Vest. Kragerø by huser omtrent 5 400 innbyggere, mens det totalt bor 10 400 personer i kommunen. Den sjarmerende småbyen med tett trehusbebyggelse har siden den norske turismens fremvekst vært et yndet feriested og innbyggertallet mangedobles gjennom sommermånedene.

Kragerø kan by på en skjærgård med 495 øyer, holmer og skjær som innbyr til aktiviteter i det våte element, og en atmosfære som er attraksjon i seg selv. Kragerø sentrum står så å si uendret siden dens storhetstid på 1800-tallet. Her finner du nisjebutikker, slakter- og fiskebutikk, kunstgallerier, husflidbutikker og smykke- og glasskunstnere. Det aller meste er «made in Kragerø». Flere kjente kunstnere har hatt sitt virke i denne sørlandsperlen og i de trange gatene finner du mange gallerier. Edvard Munch var en av dem som lot seg fascinere av det spesielle lyset i Kragerø og kalte byen for «perlen blant kystbyene». I Kragerø sentrum ligger det kafeer, barer og restauranter side om side i gatene og havneområdet. Søker man naturopplevelser har øyene i Kragerøskjærgården et variert turterreng og kulturstier med isdammer, dolomittgruver og utsiktspunkter.

Allerede på 1920-30-tallet etablerte bemidlede østlendinger og intellektuelle kunstnere seg i Kragerø. Det yrende båtlivet i skjærgården og hytteidyllen har tiltrukket seg hytteturister til kystperlen. I dag er byen særlig kjent som en av Norges mest populære sjøhyttedestinasjoner med sine 4 000 hytter fordelt på de ulike øyene og på fastlandet.

**Forutsetninger
for reiseliv**

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

De tilreisendes forbruk er viktig for verdiskaping og sysselsetting i næringslivet

Om sommeren er det et yrende folkeliv i Kragerø sentrum og sommerturismen er det tydeligste kjennetegnet ved Kragerø som reiselivsdestinasjon. I 2019 tilbrakte tilreisende nærmere 740 000 gjestedøgn i kommunen, hvor hele 3 av 4 overnattinger var i sommersesongen. Aktiviteten er imidlertid lav resten av året. Sesongsvingningene er utfordrende for reiselivsaktørene – bedriftene må tjene tilstrekkelig med penger gjennom sommeren for å dekke faste kostnader som påløper året rundt. Bedriftenes regnskaper viser at omsetningen og verdiskapingen har økt med hhv. 25 og 40 prosent de siste fem årene. Særlig har serveringsbransjen vokst betydelig. Også lønnsnivået har økt, men mindre enn verdiskapingen. Problemet er imidlertid at det årlige kostnadsnivået jevnt over er for høyt i forhold til inntjeningen om sommeren. Det gir utslag i lav lønnsomhet og overnattings-, serverings- og opplevelsesbedriftene har slitt med underskudd over tid.

Hytteturistene utgjør den klart største delen av gjestedøgnene i kommunen og står for nærmere 85 prosent av de 740 000 overnattingene. Hytteturistene består av en kjøpesterk gruppe som legger igjen 700 millioner kroner totalt og aller mest på oppgradering og vedlikehold av hyttene, båtrelaterte tjenester, servering og varehandel. Hytteturistene kommer hovedsakelig om sommeren. Vi har i arbeidet med denne rapporten også avdekket at det kommersielle overnattingsmarkedet innen hotell er mindre enn det offentlig statistikk tilsier da innrapporterte tallgrunnlag har vært feil. Vi beregner at tilreisende på hotell tilbragte om lag 50 000 gjestedøgn i Kragerø i 2019. Samlet finner vi at de tilreisende legger grunnlag for 290 millioner kroner verdiskaping og 500 sysselsatte i det reiselivsrelaterte næringslivet i Kragerø, som utgjør 15 prosent av all verdiskaping og 19 prosent av sysselsettingen i kommunen. Tilreisendes forbruk viktig for næringslivet og bostedsattraktiviteten i Kragerø.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Sprengt kapasitet på sommeren hindrer videreutvikling – sats på reiseliv hele året

Den sterke etterspørselen om sommeren innebærer full kapasitetsutnyttelse på sommeren. Sprengt kapasitet på sommeren kan være en alvorlig hindring for videre vekst. For å få størst mulig inntekter skulle reiselivsbedriftene ideelt sett økt sin kapasitet i takt med etterspørselen. I realiteten kan dette være vanskelig. En oppskalering av kapasiteten i sommermånedene fører med seg en rekke faste kostnader for resten av året i form av økte kostnader til leie av lokaler og drift av eiendommer, mens inntektene kun skapes gjennom en kort periode. Kostnader til ansatte er en variabel kostnad som lettere lar seg skalere opp og ned, men stor utskiftning av ansatte har sine negative sider. Ved å ansette nye sesongarbeidere/deltidsarbeidere til høysesong blir det vanskeligere å bygge opp et kunnskapsmiljø i bedriften; kostnadene til opplæring blir høyere og stor utskiftning av ansatte vil kunne redusere effektiviteten, servicenivået og kundeopplevelsen.

Destinasjonens arbeid med å forlenge skuldersesongene, og gradvis utvikle et helårstilbud, vil kunne bli helt avgjørende for en videre positiv utvikling i reiselivsnæringen og ikke minst for å bedre bedriftenes lønnsomhet over tid.

Reiselivsnæringen har et behov for å videreutvikle sommerbyen Kragerø til et attraktivt reisemål på andre deler av året for både kommersielt overnattende og for hytteturistene. Det vil være avgjørende å identifisere en «reason to go» for nye målgrupper, samt å utvikle og markedsføre nye konsepter. Destinasjonen har i den forbindelse tatt flere steg på veien. I 2019 ble en reiselivsplan «Sammen for Kragerø mot 2030» vedtatt av både kommunestyret og av styret i Kragerø næringsforening. Arbeidet med å realisere det første tiltaket i planen – en bred vertskapssatsing i kommunen, er godt i gang.

Forutsetninger
for reiseliv

Reiselivets
utvikling

Barrierer og
utvikling

Innhold: Vi kartlegger reiselivet fra to perspektiver

Del 1 - Markedsperspektivet:

Tilreisende til Kragerø

Markedsperspektivet krever at man identifiserer kundene og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Vi kartlegger antall tilreisende mennesker fordelt etter sesong, formål med reise, overnattingsmåte og nasjonalitet. Deretter multipliseres gjestedøgn med døgnforbruk på varer og tjenester:

- Reiselivstjenester: Overnatting, servering, opplevelser og transport
- Andre utgifter: Handel, håndverkstjenester, tomtekjøp og materiell

Del 2 - Bedriftsperspektivet:

Reiselivsnæringen i Kragerø

Reiselivsnæringen består av bransjer som primært selger til mennesker på reiser. Næringen består av:

- Overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling.

Avgrensning innebærer at næringen ikke bare er en reiselivsnæring, men næringen selger til flere markeder:

- Tilreisende mennesker
- Lokalbefolkning
- Lokalt næringsliv

Del 1 og del 2 - Økonomisk analyse av reiselivet i Kragerø

Markedsperspektivet: Vi kartlegger først tilreisendes totale forbruk og dets betydning for verdiskaping og sysselsetting i del 1.

Bedriftsperspektivet: Deretter kartlegger vi status og utvikling i total verdiskaping og sysselsetting i reiselivsnæringen i del 2.

Tilslutt vurderer vi tilreisendes og reiselivsnæringens betydning for total verdiskaping og sysselsetting i kommunen.

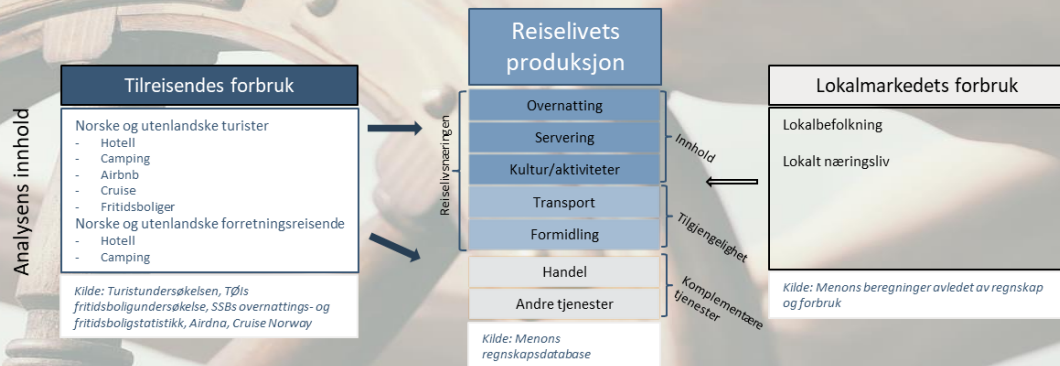
Våre metoder og kilder

Menon har utviklet en **økonomisk beregningsmodell for reiseliv** for å kunne estimere ringvirkninger av **tilreisendes lokale forbruk**. Modellen henter inn informasjon fra overnattingsstatistikk, Innovasjon Norges Turistundersøkelse, Menons regnskapsdatabase (Regnskapsregistrene i Brønnøysund), samt nasjonalregnskapstall og næringskryssløp fra SSB.

Vi legger beregningene av antall gjestedøgn etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra Turistundersøkelsen. Vi omregner totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier til verdiskapings- og sysselsettingstall ved hjelp av **Menons regnskapsdatabase**. Databasen inneholder regnskapsinformasjon for alle foretak i Norge med plikt til å levere regnskap til Brønnøysundregistrene, og har blitt utviklet gjennom flere år. Herfra trekker vi ut informasjon om samtlige reiselivsbedrifter i Norge, basert på de ulike bransjene som til sammen utgjør **reiselivsnæringen** (overnatting, servering, transport, formidling og opplevelser).

Vi opererer med fire segmenter av norske og utenlandske turister og feriereisende, vi kartlegger verdiskaping i innholdsbransjene, transport og formidling samt andre næringer og underleverandører, og vi viser utviklingen i både turismen og næringslivet over tid.

Vi viser også utviklingen i reiselivsnæringen. Her bruker vi regnskapstall fra de lokale bedriftene i reiselivsnæringen.

Del 1 - Markedsperspektivet:

Tilreisende til Kragerø

Tilreisende stod for nærmere 740 000 gjestedøgn i Kragerø i 2019 - fritidsboliger stod for over 85 prosent

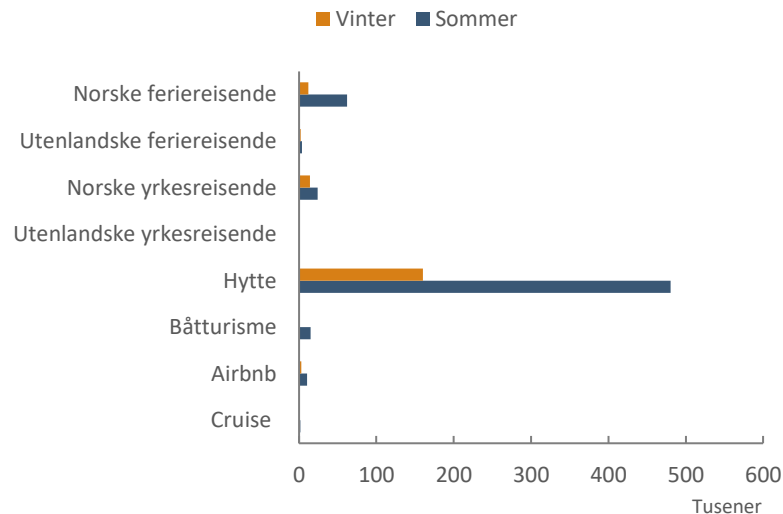
Reiselivet er en viktig næringsvei i Kragerø og bykommunen tiltrekker seg mange turister årlig. Vi har sammenstilt kommersielle gjestedøgn på hotell, camping og hyttegrend med data fra Airdna og overnattinger på private hytter i kommunen. Samlet finner vi at de tilreisende stod for nærmere 740 000 gjestedøgn i Kragerø i 2019. Til sammenlikning hadde Oppdal 840 000 gjestedøgn i 2019, Sunnhordland 1,5 million gjestedøgn, mens Lofoten og Vesterålen hadde om lag 1,1 million gjestedøgn samme år.

Kragerø har 4000 hytter og er den største hyttekommunen langs kysten, noe som også gjenspeiles i gjestedøgnstatistikken. Vi beregner at over 85 prosent av totalt antall gjestedøgn i kommunen ble tilbragt i fritidsboliger i fjor. Dette baserer seg på en hytteundersøkelse utført av Transportøkonomisk Institutt (TØI) som viser at hver hytte skaper omtrent 175 gjestedøgn i året i gjennomsnitt for hytter i Vestfold og Telemark.

Kragerø har fem hoteller - Kragerø Resort, Victoria Hotell (etablert i mars 2018), Tollboden Hotell, Kragerø Hotell og Kragerø Sportell, og fire campingplasser - Lovisenberg Familiecamping, Jomfruland Camping, Kragerøfjorden Camping og Ørvik Camping. Når det gjelder de kommersielle overnattingene er norske feriereisende det største segmentet etterfulgt av norske yrkesreisende. Flertallet, nærmere 70 prosent, bor på hotell når de besøker Kragerø.

Sett i forhold til totalt antall gjestedøgn utgjør båtturister i private fritidsbåter og Airbnb-utleie et fåtall av overnattingene. Gjestedøgnene fra båtturistene har vi fått fra Kragerø Gjestehavn, mens Airbnb-overnattinger er hentet fra Airdna.

Antall gjestedøgn per segment og sesong i 2019. Sommersesongen strekker seg fra mai til oktober, mens vintersesongen strekker seg fra november til april. Merk at Airbnb også inkluderer HomeAway. Kilde: Menon, Statistikknett.

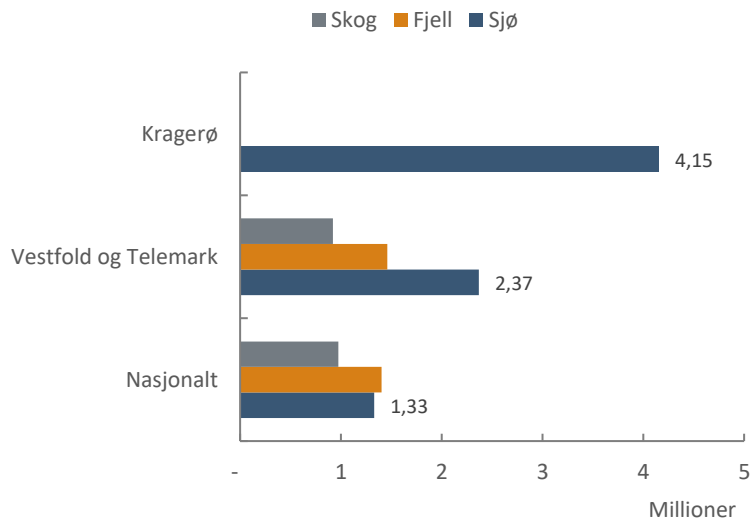
Kragerø er blant Norges mest ettertraktede sjøhyttekommuner – svært høy gjennomsnittspris på omsatte hytter

Kragerø er en hyttekommune med lange tradisjoner og om sommeren blomstrer hytteturismen. Totalt er det 4 000 hytter i kommunen og de fleste er i bruk i løpet av sommeren, da hytteturistene liker å tilbringe store deler av sommerferien sin på hyttene. Hytteeierundersøkelsen viser at mange av hyttene har tilhørt samme familie i flere generasjoner, hvilket gjør at de uttrykker både lojalitet og kjærlighet til byen. Hytteturistene føler seg i så måte som deltidssinnbyggere og ikke turister. De viktigste gjøremålene er gjerne knyttet til sol, bading, båt og ulike vannaktiviteter. Hytteturistene trekker også frem at å se på folkelivet og å gå på restaurant og kafe er svært attraktive gjøremål.

Kragerøs attraksjonskraft er høy og destinasjonen er svært populær blant hytteturistene, noe som gjenspeiles i at Kragerø er en av de dyreste sjøhyttekommunene i Norge – bak Lillesand og Færder. Sammenlikner vi gjennomsnittlig pris på omsatte hytter i Kragerø med resten fylket er hyttene nesten dobbelt så dyre, mens de omsettes for nesten trippel pris av det nasjonale snittet.

En høy gjennomsnittlig salgspris tilsier at hytteturistene har betydelig kjøpekraft. Reiselivsnæringen er avhengig av at de tilreisende er villig til å legge igjen penger på varer og tjenester og derfor er kjøpekraften et viktig premiss for en videre utvikling av reiselivet. I Kragerø er hytteturistenes kjøpekraft en av grunnene til det gode handels- og serveringstilbudet med flere nisjeforretninger.

Gjennomsnittspris for omsatte hytter fordelt etter sjø, fjell og skog for Kragerø, Vestfold og Telemark og nasjonalt, 2015-2018. Kilde: SSB

Sesongprofilen i Kragerø er skjev – de tilreisende kommer hovedsakelig i sommermånedene

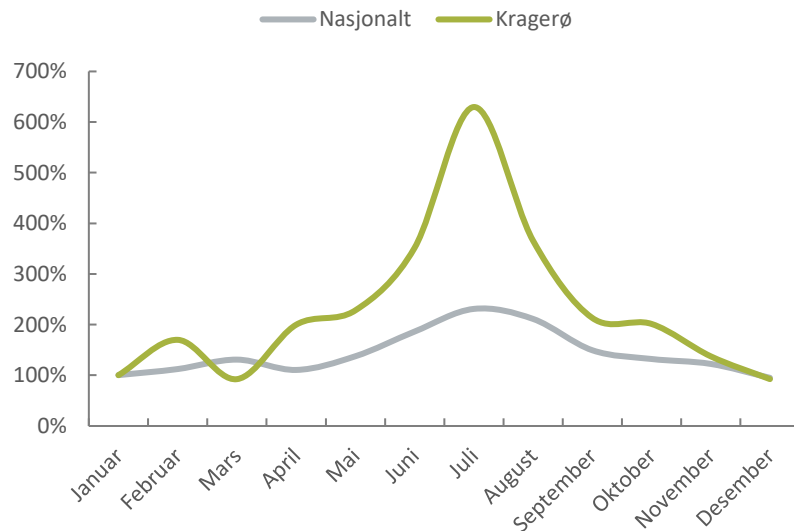
Overnattingsbransjen i Norge tar i mot en rekke tilreisende hvert år og overnattingene fordeler seg relativt jevnt gjennom årets sesonger. Selv om feriesegmentet når en topp i sommermånedene, har overnattingsaktørene også gjester utenfor den varme sesongen, for eksempel fra yrkestrafikk og kurs/konferanse gjennom hele året. Den jevne sesongprofilen kjennetegner derimot ikke destinasjon Kragerø. Som figuren viser kommer de tilreisende i all hovedsak i løpet av sommermånedene fra mai til september.

En av grunnene til en tydelig sommervridd sesongprofil er den høye andelen ferie/fritidsreisende relativt til yrkesreisende i Kragerø. Det yrende livet av turister om sommeren skaper et høyt aktivitetsnivå og sprenger kapasiteten, men aktivitetsnivået avtar betraktelig resten av året og overnattingsaktørene melder om lavt belegg utenom sommermånedene.

Kragerø har to måter å øke turismen; enten kan antall tilreisende i sesonger utenom sommeren øke, eller så må kapasiteten til reiselivsaktørene økes for å gjøre plass til enda flere tilreisende når destinasjonen er på sitt mest populære – i fellesferien. Utfordringen med sistnevnte er at en høyere kapasitet til en viss grad også medfører høyere kostnader året rundt ettersom det ikke bare er å opp- og nedjustere kapasiteten i tråd med etterspørselen, da dette innebærer høyere faste kostnader som må dekkes inn gjennom den korte sommersesongen.

Indeksert månedlig utvikling i antall gjestedøgn for Kragerø og nasjonalt i 2019.

Kilde: Statistikknett

Det kommersielle overnattingsmarkedet i Kragerø beregnes til 70 000 gjestedøgn – hovedsakelig ferie- og fritidsreisende

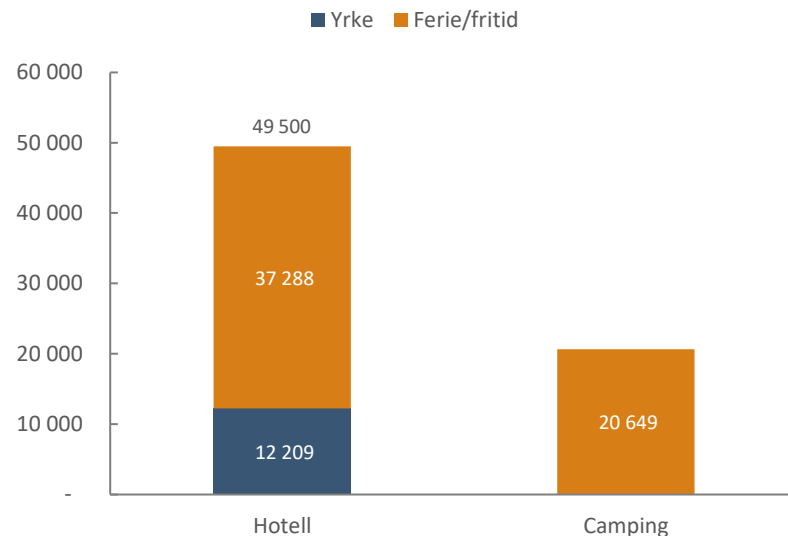
Videre ser vi nærmere på det kommersielle overnattingsmarkedet i Kragerø. Destinasjonen har fem hoteller som samlet tilbyr 329 rom, hvorav Kragerø Resort står for 209 av rommene. I tillegg er det fire campingplasser i Kragerø.

Som figuren viser tilbragte de tilreisende om lag 20 650 gjestedøgn ved campingplassene i 2019 og samtlige var knyttet til ferie/fritidsreiser. På hotellene utgjorde ferie/fritidsrelaterte gjestedøgn omtrent 75 prosent av overnattingene med nærmere 37 300 gjestedøgn. De resterende 12 200 gjestedøgnene stod yrkesreisende (inkludert kurs- og konferansegjester) for. Det betyr at hotellovernattende bodde 49 500 gjestedøgn i Kragerø.

Den observante leser vil legge merke til at hotelltallet er langt lavere, omtrent halvparten av det offentlig statistikk fra SSB rapporterer om. Grunnen til at våre tall avviker fra SSB's skyldes en feilrapportering fra hotellbransjen de siste årene, hvor gjestedøgn som ikke har funnet sted allikevel er inkludert. Av den grunn har vi innhentet informasjon om gjestedøgn fra hotellene selv. Ettersom hotellene har ulik praksis hva gjelder gjestedøgnrapportering, har vi beregnet totalt antall gjestedøgn og tallene må tolkes deretter.

Kragerø er en utpreget feriedestinasjon og har omtrent like mange fritidsovernattinger på hotell som langt større byer som Larvik og Skien, samt flere fritidsovernattinger enn byer som Arendal, Risør, Horten og Grimstad. Som campingdestinasjon er det imidlertid andre plasser som Larvik og Risør/Tvedestrand som er langt større.

Antall beregnede kommersielle gjestedøgn på hotell og camping i 2019 fordelt etter yrkesrelaterte- og ferie/fritidsrelaterte overnattinger. Kilde: Statistikknett og Menon.

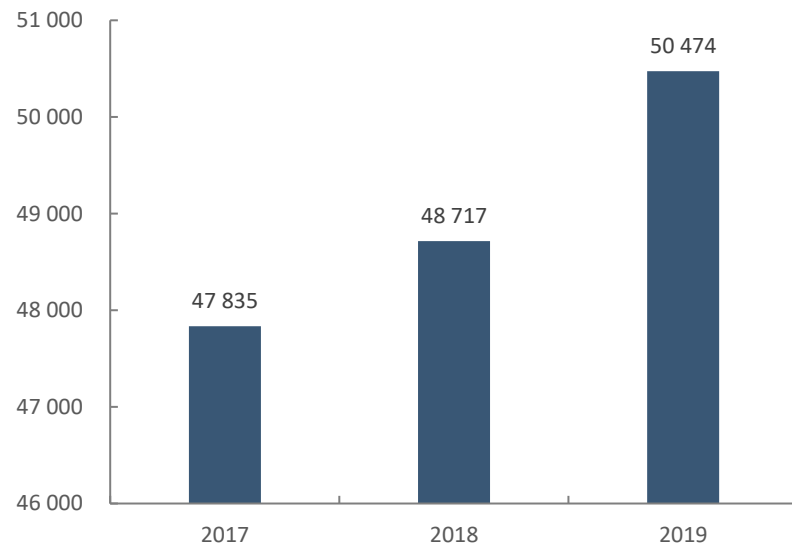
Positiv trend i beregnede kommersielle overnattinger på hotell siden 2017

Feilrapporteringen av antall gjestedøgn gjelder ikke bare for 2019, men flere år tilbake i tid. Av den grunn har vi estimert antall kommersielle overnattinger for perioden 2017-2019, for å avdekke hvorvidt det har vært en positiv eller negativ trend. Nødvendig informasjon for å beregne tall lenger tilbake i tid er derimot ikke tilgjengelig.

Som det fremkommer av figuren har antall beregnede kommersielle overnattinger på hotell økt fra 47 800 i 2017 til 50 500 i 2019. Selv om veksten er beskjeden har trenden vært oppadgående. I henhold til SSB sine tall var 2017 et svakt år med en betydelig økning året etter. Etter våre beregninger er ikke denne reduksjonen reell.

Basert på informasjon fra hotellene selv har forholdet mellom ferie/fritidsreisende og yrkesreisende vært relativt stabilt gjennom hele tidsperioden, med henholdsvis 25 prosent yrkesrelaterte overnattinger og 75 prosent ferie/fritidsrelaterte overnattinger. Utenlandsandelen har også vært relativt stabil siden 2017 på rundt 3 prosent. Den lave andelen utlendinger viser at Kragerø har et svært lite innslag av internasjonale gjester som de fleste andre destinasjonene langs Østlands- og Sørlandskysten. De få internasjonale gjestene som kommer er i hovedsak fra Nederland og Tyskland. Den lave internasjonale andelen kan skyldes flere forhold – eksempelvis at destinasjonen er lite tilgjengelig med lang kjøreavstand til nærmeste flyplass (Torp Lufthavn) og at tyske/nederlandske er kjent for å være prisbevisste.

Utvikling i antall beregnede gjestedøgn på hotell i Kragerø, 2017-2019. Kilde: Statistikknett og Menon.

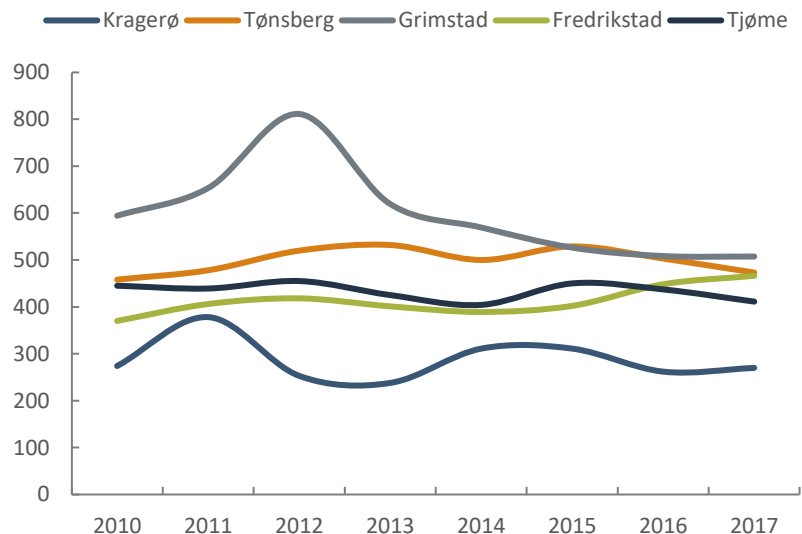
RevPAR: Gjennomsnittlig 200 kroner lavere i Kragerø enn på andre sommerdestinasjoner

Selv om vi har avdekket en positiv trend i antall gjestedøgn ved hotellene i Kragerø viser RevPAR, inntekt per disponibelt rom, at hotellene har lav lønnsomhet relativt til andre sommerdestinasjoner. RevPAR fremkommer ved å dividere hotellenes losjiinntekt på antall disponible romdøgn. RevPAR belyser dermed hotellenes inntekter i forhold til den disponible kapasiteten, og bestemmes av pris per solgte rom og kapasitetsutnyttelsen. Det er av den grunn en nyttig indikator for å vurdere utviklingen i hotellenes driftsøkonomi. Figuren viser kun tall i perioden 2010 til 2017, ettersom tallene for 2018 og 2019 er feil grunnet feilrapporteringen fra hotellbransjen, som forklart tidligere.

Inntekt per disponibelt rom har ligget relativt stabilt i Kragerø de siste årene på omkring 300 kroner. Dette er i underkant av 200 kroner lavere enn snittet for andre sommerdestinasjoner som Tønsberg, Grimstad, Fredrikstad og Tjøme i 2017. Med andre ord tyder forskjellene i RevPAR på at lønnsomhetene til hotellaktørene i Kragerø er lavere enn for de andre destinasjonene.

Den lave lønnsomheten blant hotellene i Kragerø er isolert sett en tydelig indikasjon på at hotellene ikke bør øke sin kapasitet ytterligere. For å øke lønnsomheten må hotellene tjene mer penger per disponibelt rom og et økt antall rom vil ikke nødvendigvis gjøre det lettere. En bør heller bestrebe å øke prisen på solgte rom, særlig i sommermånedene når destinasjonen er mest populær, samt øke kapasitetsutnyttelsen utenfor høysesong.

Utvikling i inntekt per disponibelt rom (kr) for Kragerø, Tønsberg, Grimstad, Fredrikstad og Tjøme. 2010-2017. Inflasjonsjustert. Kilde: Statistikknett

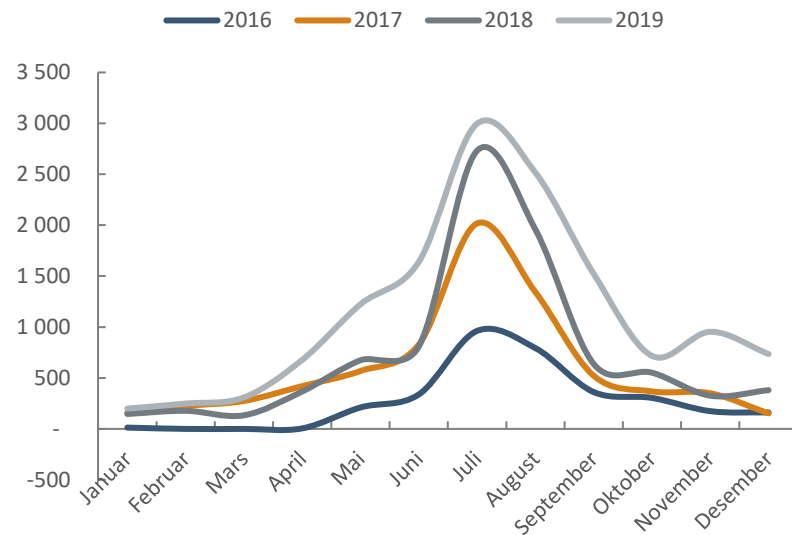
Annen overnatting - Mer enn en firedobling av gjestedøgn i Airbnb-enheter

Veksten i utleie via den nettbaserte markedsplassen, Airbnb, hvor brukere kan tilby, søke og bestille overnattingssteder har vært svært høy i Norge de siste årene, og Kragerø er intet unntak. I 2016 var det svært lite Airbnb-utleie i Kragerø kommune. Totalt tilbragte gjestene rundt 3 3000 overnattinger i de leide enhetene. Siden 2016 har veksten i antall gjestedøgn tilbragt i Airbnb-enheter i Kragerø mer enn firedoblet seg. Allikevel står Airbnb kun for 2 prosent av de kommersielle gjestedøgnene i kommunen. De totale gjestedøgnene viser at hytteturister dominerer destinasjonen, og utleiemuligheten gjennom Airbnb fremstår derfor som et godt supplement til det kommersielle overnattingsmarkedet.

Hovedsakelig besøker Airbnb-gjestene destinasjonen på sommeren, men det har vært en økende trend i antall overnattinger også i vinterhalvåret. Særlig ser vi at gjestedøgnene har økt i mars, april, november og desember. Overnattinger i vinterhalvåret har økt med 15 prosent de siste fire år. Med andre ord bidrar disse gjestene til at hytter som ellers ikke hadde vært i bruk gjennom vinteren blir besøkt.

Det knytter seg også flere utfordringer til denne typen delingsplattformer, særlig i forbindelse med at utleiere unndrar inntekter til beskatning. Fra første januar 2020 må imidlertid alle som formidler utleie av fast eiendom samle inn utleiedataene sine og rapportere inn til skatteetaten.

Beregnet antall gjestedøgn ved Airbnb per måned i Kragerø fra 2016 til 2019. Kilde: Airdna. Merk at Airbnb-tallene også inkluderer Homeaway.

Annen overnatting - begrenset vekst ved Kragerø gjestehavn grunnet sprengt kapasitet

Kragerø gjestehavn har en kapasitet på 150 båtplasser fordelt på Gunnarsholmen/Barthebrygga og Jernbanekaia. Anleggene har åpent året rundt og kan tilby gode fasiliteter som vann, strøm, WIFI, toalett, dusj, vaskemaskiner og tørketromler for å nevne noe. På Gunnarsholmen er det i tillegg en badestrand og saltvannsbasseng.

Kragerø ble omtalt som «Perlen blant kystbyene» av Edvard Much. Perlekjedene med over 490 øyer, holmer og skjær er den vakreste skjærgården i Norge – hevder mange. Båtturister fra inn- og utland finner derfor veien til Kragerø hvert år. Tall fra Kragerø Havnevesen viser at det har vært en jevn økning i antall gjestedøgn fra i underkant av 14 000 i 2015 til 15 000 i 2019 (frem til oktober). Anslagsvis utgjør utenlandske båtturister kun 1 prosent av gjestedøgnene. Gjennomsnittlig liggetid er 2-3 netter, men de fleste blir en natt før de reiser videre. Det er imidlertid også et betydelig antall båter som ankrer opp i Kragerøs skjærgård. Disse båtene fanges ikke opp i noen overnatningsstatistikk, men det er et kjent faktum at dette gjelder mange båter om sommeren.

Med en svært beskjeden utenlandsandel er båtsesong klart preget av den norske fellesferien. I juli er gjestehavskapasiteten sprengt og det er hovedårsaken til at gjestedøgnantallene kun vokst med 8 prosent over de siste fem årene fra 2015 til 2019. I følge Kragerø Havn er det potensial for en dobling av betalte gjestedøgn i juli dersom kapasiteten ikke hadde vært en begrensende faktor.

Totalt antall gjestedøgn ved gjestehavnen i Kragerø. * 2019 inkluderer tall fra januar til september. Kilde: Kragerø Havnevesen

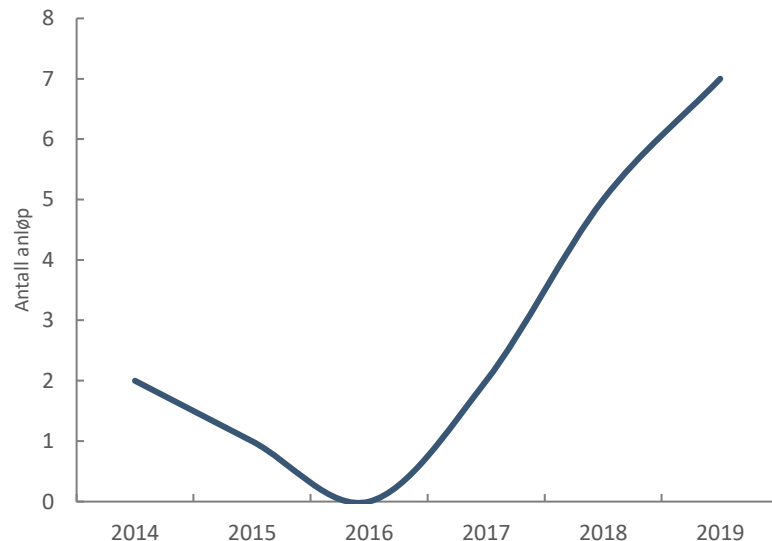
Økt satsning på cruiseturisme i Kragerø har resultert i flere besøkende fra små cruiseskip i høysesong

Kragerø er preget av sterk sommerturisme med relativt få tilreisende resten av året. Destinasjonen har de senere årene satset på cruise og vært med i et cruisenettverk, Cruise Telemark, i regi av Visit Telemark som har jobbet med å øke antall cruiseanløp til regionen, spesielt til Kragerø. Satsningen på cruisesegmentet har gitt resultater. I tillegg til de overnattende gjestene som besøker Kragerø har det vært en gradvis økning i cruiseturisme. De siste tre årene har antall anløp i Kragerø Havn syvdoblet seg, hvilket har resultert i at om lag 1000 passasjerer ankom i 2019. De anløpte skipene i fjor var «Hebridian Sky», «Serenissima», «Deutschland», «Nordstjernen» og «Midnatsol».

Felles for de anløpte skipene er at de la til i Kragerø Gjestehavn i en av sommermånedene, når antall tilreisende er på topp og kapasiteten allerede sprenget. Et av kjennetegnene ved store cruiseskip er at de legger igjen relativt lite penger, skaper køer i byer og slipper ut mye CO₂. Problemene knyttet til små cruiseskip er mindre; passasjerene har et høyere forbruk og køproblemer er mindre.

Korona-pandemien som brøt ut i mars 2020, har imidlertid gått hardt utover cruisetrafikken verden over. Regjeringen innførte strenge restriksjoner for å hindre videre smitte, noe som gjorde at cruisetrafikken stoppet helt opp. Det er derfor knyttet stor usikkerhet til cruiseturismen videre utvikling i Kragerø på kort sikt.

Antall anløp i Kragerø Havn. Kilde: Kragerø Kommune

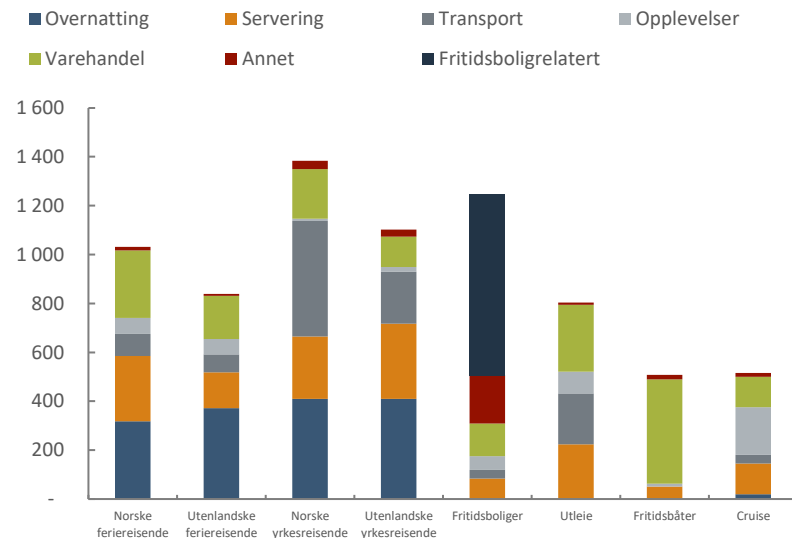

Yrkesreisende og hytteturister har det høyeste døgnforbruket, mens cruise- og fritidsbåtturister har det laveste

Vi det videre ser vi nærmere på de tilreisendes forbruk i Kragerø og tilhørende ringvirkninger for kommunen. Beregningene baserer seg på Innovasjons Norges Turistundersøkelse, hvor et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner blant annet svarer på hvor mye penger de har brukt. Det er usikkerhet forbundet med tallene. En mulige feilkilde er at forbrukstallene er selvrapporterte, men det knyttes også usikkerhet til hvorvidt intervjuobjektene utgjør et representativt utvalg. Intervjuene til Turistundersøkelsen blir i stor grad foretatt ved kommersielle overnattingssteder og treffer trolig best på hotellgjester. Av den grunn baserer vi forbruket ved egne hytter på en undersøkelse fra TØI, samt hytteundersøkelser. Cruiseforbrukstallene er hentet fra Innovasjon Norge sin cruiseundersøkelse fra 2019 og kan være noe lave med tanke på at passasjerer på små cruiseskip ofte har høyere forbruk.

Det beregnede døgnforbruket for ulike segmenter viser at norske yrkesreisende bruker mest, med sine 1 400 kroner. Hovedsakelig skyldes dette et høyere forbruk på overnatting og transport. Norske feriereisende og utenlandske yrkesreisende bruker alle over 1 000 kroner i døgnet. Hytteturistene bruker i langt mindre på reiselivsrelaterte produkter og tjenester, med sine 510 kroner. Kategorien annet skiller seg ut som en relativt stor post. Denne inkluderer i all hovedsak båtrelaterte kostnader, som leie av båtplass, opplag og service for hytteturistene. Inkluderer vi også investeringer, vedlikehold og oppgradering av hyttene i døgnforbruket øker derimot tallet med 740 kroner. Hytteturistenes døgnforbruk ender da opp på 1 250 kroner totalt, nesten like høyt som hotellovernattende yrkesreisende.

Gjennomsnittlig døgnforbruk fordelt på forbrukskategorier. Kilde: Innovasjon Norges Turistundersøkelsen 2013-2016, TØI (2008) og cruiseundersøkelsen 2019 (IN).

Tilreisende la igjen over 800 millioner kroner i 2019

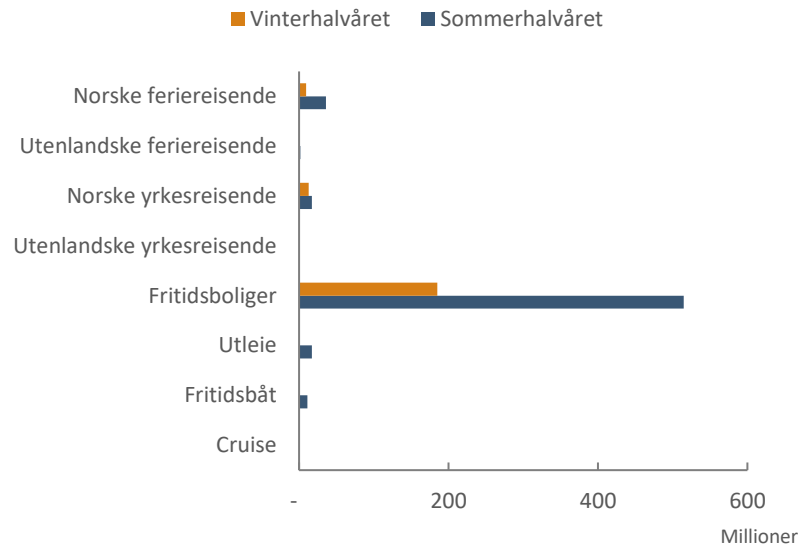
Vi beregner at tilreisende i Kragerø la igjen nærmere 800 millioner kroner i kommunen i 2019, hvorav hytteturistene stod for i nesten av 90 prosent av omsetningen. Inntektene fordeler seg i likhet med gjestedøgnene med en klar sesongfordeling.

Totalt genererer hytteturismen nesten 700 millioner i omsetning i Kragerøs næringsliv. I beregningene har vi både inkludert hytteturistenes forbruk innen reiselivet, men også innen varehandel og bygg/anlegg i forbindelse med hyttebygging-, vedlikehold og oppgradering. Grunnen til disse næringer også blir inkludert er fordi hytteturismen genererer inntekter til andre deler av næringslivet i Kragerø enn det en tradisjonell hotellgjest gjør.

Grunnet Kragerøs fine kyst og skjærgård, bærer destinasjonen et tydelig maritimt preg og de fleste hytteturister har tilgang på båt. Selv om kostnader knyttet til båt vanligvis heller ikke er å regne som reiselivsrelatert, har vi allikevel inkludert dem i de totale beregningene fordi båt utgjør en helt sentral del av oppholdet til en betydelig del av de tilreisende hytteturistene.

De tilreisende som overnatter på private hytter har 55 prosent lavere gjennomsnittlig døgnforbruk innen reiselivsprodukter- og tjenester enn de som benytter kommersielle overnattingssteder. Som nevnt legger hytteturistene også igjen penger på båtrelaterte tjenester, samt vedlikehold og oppgradering av hyttene. Inkluderer vi hytteturistenes samlede kostnader la de igjen ni ganger mer penger i næringslivet i Kragerø enn de norske feriereisende i 2019, slik figuren viser.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2019 fordelt på sesong, marked og formål.
Sommerferien definerer vi som mai-oktober, og vintersesongen som november-april.

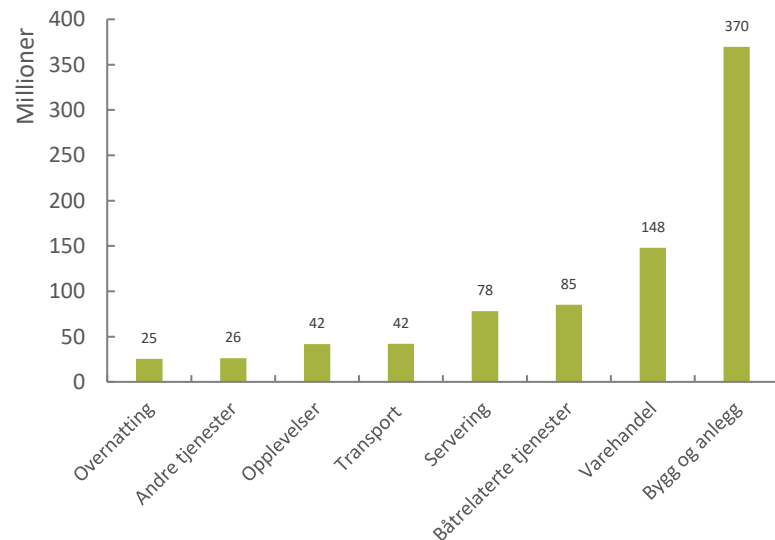

Klart høyest inntekter innen bygg og anlegg - 370 millioner kroner i 2019

Våre beregninger av samlet forbruk fra de tilreisende viser at omsetningen innen bygg og anlegg er høyest med om lag 370 millioner kroner. En betydelig del av bygg- og anleggsomsetningen kommer fra utbygging, oppgradering og vedlikehold av hytter. Hyttene i skjærgården har også mulighet til å koble seg på offentlig vann og kloakk, og i den forbindelse er det mange som oppgraderer sine bad. Hyttenes beliggenhet i skjærgården bidrar også til å fordyre arbeidet ettersom alle materialer må fraktes med båt eller helikopter. Vi antar med utgangspunkt i TØI sin «Nasjonale fritidsboligundersøkelse», justert for hytteverdi og beliggenhet ved kysten, en årlig gjennomsnittlig kostnad på 102 000 kroner. For å kvalitetssikre antagelsen og resultatene har vi intervjuet en rekke aktører innen lokal bygg- og anleggsbransje. Aktørene anslår at fritidsboligene står for 50-60 prosent av den samlede omsetning. Vårt anslag tilsvarer 55 prosent av næringens totale omsetning.

I Kragerø disponerer de fleste hytteturistene båt, hvilket impliserer en rekke kostnader. Vi har snakket med et bredt utvalg av aktører (eks. Borteid Småbåthavn, Marina Service, Kiil-Sandtangen og Gromstad Bil og Båt) som tilbyr tjenester tilknyttet båt, for å avdekke årlige kostnader tilknyttet leie av båtplass, vedlikehold av båtplass, service, opplag og andre båtrelaterte tjenester i Kragerø. Vi finner at hytteeierne i gjennomsnitt bruker 3 100 kroner årlig på leie av båtplass, vedlikehold- og oppgradering av bryggeanlegg, og at service, opplag og bruk av andre båtrelaterte tjenester beløper seg til et gjennomsnitt på 20 000 årlig. Det betyr at hytteeierne legger igjen 23 000 kroner årlig hos lokale aktører, hvilket summerer seg opp til 85 millioner kroner totalt.

Beregnet total omsetning fra de tilreisende per forbrukskategori i 2019. Millioner kroner.

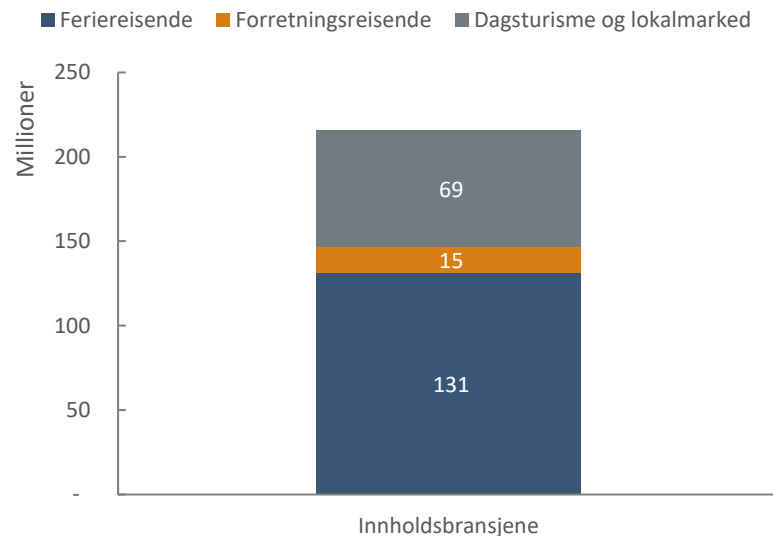
Feriereisende er innholdsbransjenes klart viktigste inntektskilde

Etter å ha kartlagt omsetningen fra tilreisende etter næring ser vi nærmere på reiselivets innholdsbransjer overnatting, servering og opplevelser. Feriereisende er den klart viktigste inntektskilden til reiselivet i Kragerø, som står for om lag 65 prosent av selskapenes totale omsetning. Feriereisende står for den høyeste andelen av omsetningen innen servering. Serveringsbransjen i Kragerø har gått svært bra de siste årene og reiselivet tilbyr et godt og variert tilbud som de fleste feriereisende benytter seg av. Tollboden er et særlig populært serveringssted i sentrum. Innen overnatting er også de feriereisende viktigst.

Samlet ser vi at de feriereisende er den klart viktigste kilden til inntekter for innholdsbransjene i bykommunen, som står for om lag 60 prosent. Forretningsreisende utgjør samlet sett en liten andel av de tilreisende til destinasjonen og derav den lave inntektsandelen på 7 prosent. Dagsturister og lokalbefolkningen benytter seg også av produktene og tjenestene innen overnatting, servering og opplevelser med sine 70 millioner kroner i beregnet omsetning. Det tilsvarer over 30 prosent av de totale inntektene.

Beregningene er gjort ved å estimere tilreisendes forbruk ut fra gjestestatistikk og forbruksundersøkelser på hva tilreisende bruker på overnatting, servering og opplevelser delt på total omsetning i de rapporteringspliktige foretakene i Menons regnskapsdatabase.

Beregnet omsetning fra tilreisende i 2019 sammenliknet med total omsetning i reiselivets innholdsbransjer. Kilde: Menon

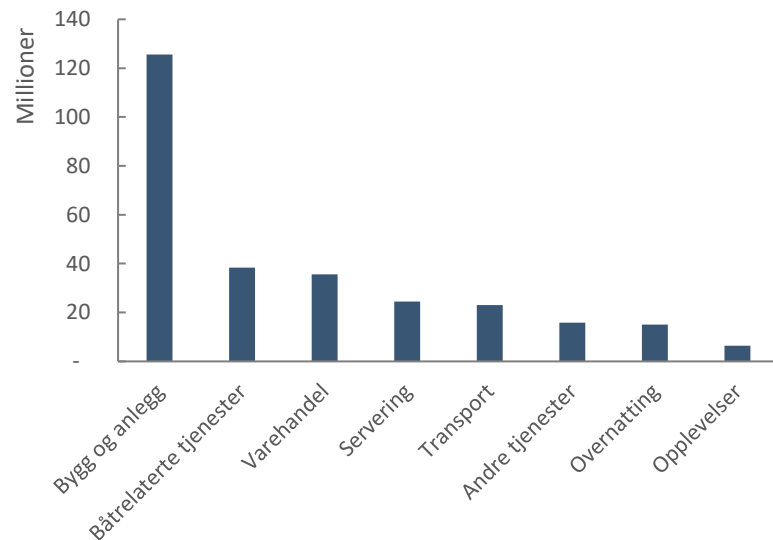
Tilreisende bidrar til 290 mill. kroner i verdiskaping i næringslivet

Tilreisendes forbruk i 2019 la grunnlag for en verdiskaping på drøyt 160 millioner kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Kragerø. Inkluderer vi også verdiskapingen innen bygg- og anleggsbransjen som utbygging, oppgradering og vedlikehold av hytter legger grunnlag for, øker beløpet til 290 millioner kroner.

Verdiskaping er definert som bedriftenes lønnskostnader og driftsresultat før skatt, avgifter, nedskrivninger og avskrivninger. Verdiskaping er dermed den omsetningen som «blir igjen» i bedriftene etter vare- og tjenestekjøp er foretatt for å avlønne innsatsfaktorene arbeidskraft og kapital.

Verdiskapingen fra tilreisendes forbruk fordeler seg ulikt mellom de ulike bransjene i figuren til høyre. Figuren viser hvor viktig sjøhyttene er for verdiskapingen i Kragerø. Verdiskapingen avledet av hytteturistenes forbruk på oppgradering og vedlikehold var klart høyest med 125 millioner kroner. Dernest følger verdiene skapt innen båtrelaterte tjenester, med sine 38 millioner kroner. Videre følger varehandel med en verdiskaping på 35 millioner kroner, tett etterfulgt av bygg og anlegg med sine 32 millioner kroner skapte verdier. Selv om handelsbransjen får store inntekter fra turistene, er den direkte verdiskapingen i varehandel liten, noe som skyldes at en større del av inntektene går til leverandører i verdikjeden.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019. Millioner kroner.

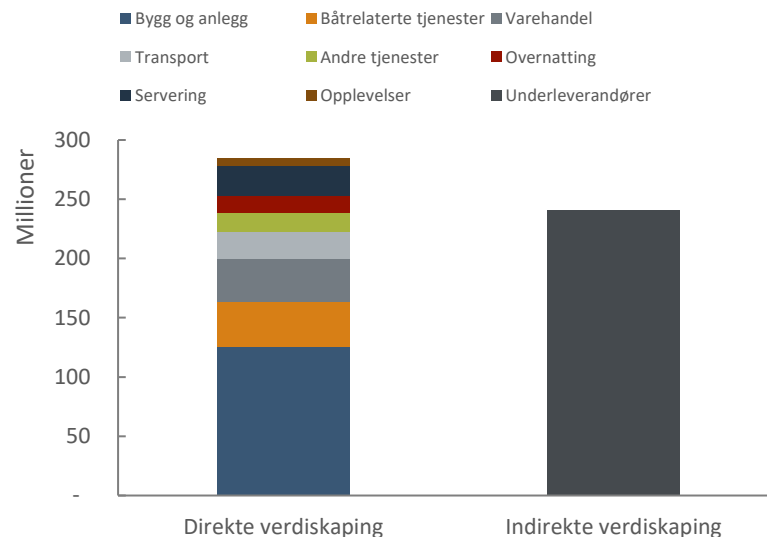

Og 240 mill. kroner i verdiskaping i verdikjeden

I tillegg til at 290 millioner kroner av verdiskapingen i næringslivet i Kragerø kan knyttes til de tilreisendes forbruk og investeringer, vil reiselivsnæringen, handelsbransjen og bygg- og anleggsbransjen gjøre innkjøp hos sine underleverandører på rundt 240 millioner kroner. Verdiskapingen hos norske underleverandører er således på nivå med den direkte verdiskapingen fra de tilreisendes forbruk. Den indirekte verdiskapingen er beregnet ut i fra lokal reiselivsnærings vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller dermed ikke bare lokalt næringsliv. Indirekte verdiskaping er produksjonen til under-leverandører gjennom hele verdikjeden. Direkte og indirekte verdiskaping summerer seg til reiselivets omsetning minus import til Norge for hele verdikjeden samlet.

Eiendom og forretningsmessig tjenesteyting er eksempler på viktige underleverandørnæringer. Eiendomsselskaper har en særlig viktig rolle som leverandør til overnattingsbransjen. Mange hotell, både kjedehotell og selvstendige, har leieutgifter som varierer med omsetning, slik at økte inntekter gir stabile resultater i driftsselskap, mens eiendomsselskapet opplever økte inntekter. Sett på denne måten er status og utvikling for verdiskaping og lønnsomhet undervurdert for overnattingsbransjen sammenlignet med andre bransjer.

Verdiskaping avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

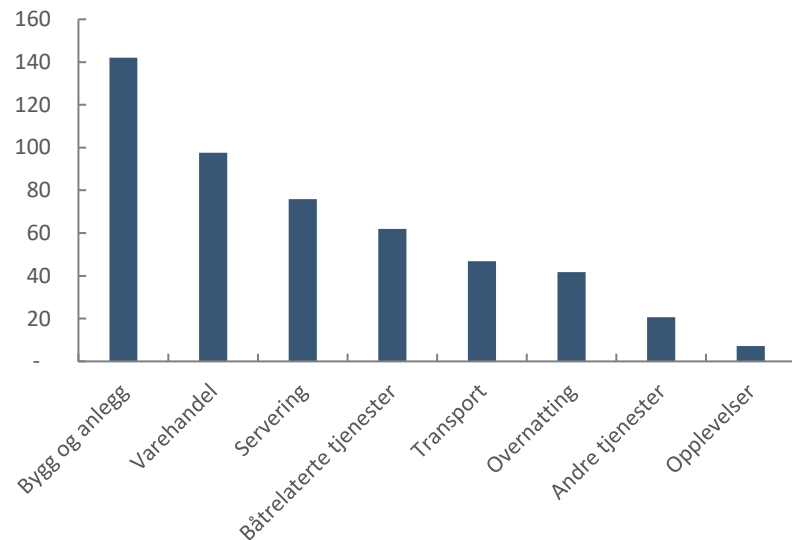

Forbruket legger grunnlag for nærmere 500 arbeidsplasser i kommunen

Turismen og de relaterte næringene er viktig for å opprettholde sysselsettingen i Kragerø. I 2018 la forbruket grunnlag for nærmere 500 arbeidsplasser i det reiselivsrettede næringslivet, inkludert varehandel, bygg/anlegg og båtrelaterte tjenester. Klart flest finner vi innen bygg og anlegg med 140 sysselsatte, mens nesten 180 av arbeidsplassene finner vi innen varehandel og servering. Videre finner vi at om lag 60 personer innen båtrelaterte tjenester er avledet av de tilreisendes forbruk. Felles for flere av bransjene er at mye av etterspørselen skjer i helger og ferier gjennom sommeren og dermed gjøres en betydelig del av arbeidsinnsatsen av deltids- og sesongarbeidere. For mange av aktørene er det vanskelig å oppdrive lokal arbeidskraft og dermed er det vanlig praksis å bringe inn sesongarbeidere fra andre deler av landet eller fortrinnsvis fra utlandet. Av den grunn bør ikke alle arbeiderne nødvendigvis i kommunen.

Det er flere ulemper ved at aktørene i stor grad benytter seg av deltids- og sesongarbeidere. For det første blir arbeidsplassene i kommunen mindre attraktive ettersom de ansatte må finne seg alternative jobber utenom sesong. For det andre innebærer deltids- og sesongarbeid at nye ansatte blir benyttet fra sesong til sesong. Det blir dermed vanskelig å bygge opp et godt internt kunnskapsmiljø i bedriftene, samt at kostnadene til opplæring øker. For kundene kan dette slå ut i en opplevelse av at personalet er mindre profesjonelle og kunnskapsrike.

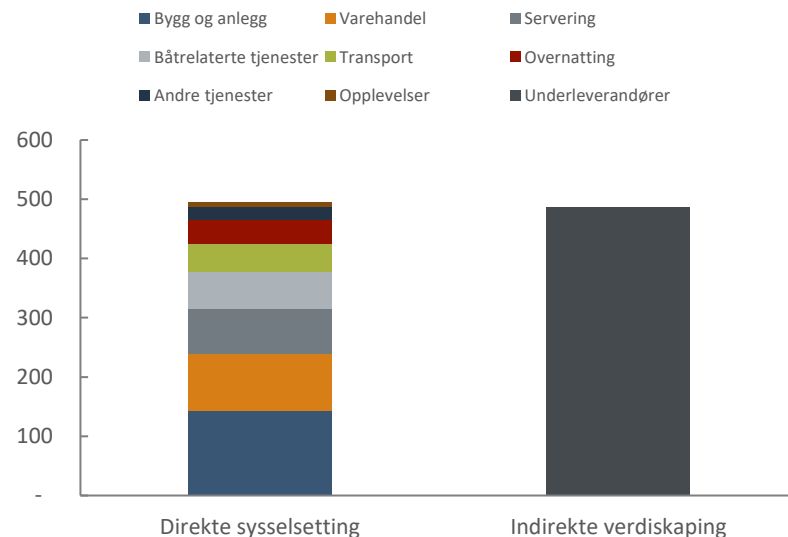
Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019.

Og nærmere 500 arbeidsplasser i verdikjeden

Vi har videre beregnet at vare- og tjenestekjøp fra reiselivsnæringen, varehandel, andre tjenester og bygg/anlegg tilsvarer om lag 500 arbeidsplasser utover i den nasjonale verdikjeden. Forbruk legger grunnlag for flere arbeidsplasser i bedriftene som selger direkte til tilreisende enn hos underleverandørbedriftene. Dette skyldes at reiselivsbedriftene er mer arbeidsintensive enn underleverandørene; det skapes flere arbeidsplasser per omsetningskrone innen overnatting og servering enn hos for eksempel eiendomsselskap eller andre vare- og tjenesteleverandører. Mange av de indirekte sysselsatte i den nasjonale verdikjeden jobber og bor i andre deler av landet.

Sysselsetting avledet av de tilreisendes beregnede forbruk i 2019, samt beregnede ringvirkninger hos innenlandske underleverandører. Millioner kroner.

Del 2 - Bedriftsperspektivet: Reiselivsnæringen i Kragerø

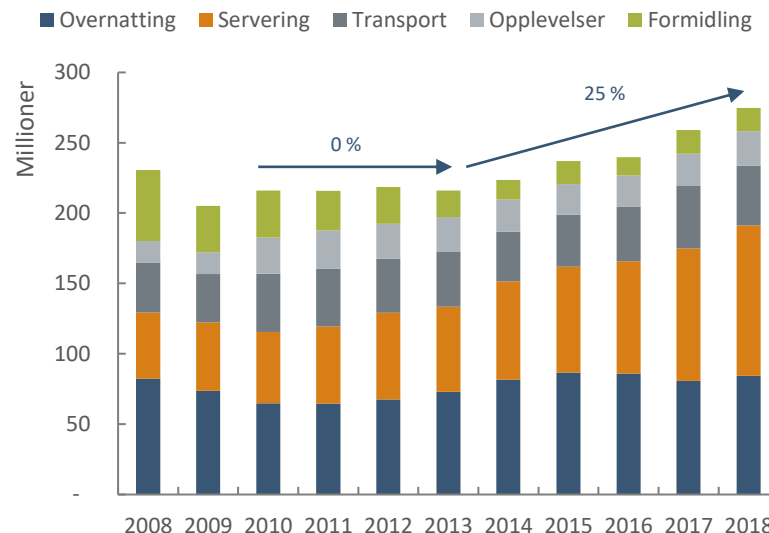
Inntektene i reiselivsnæringen har økt med 25 prosent siden 2013

I del 2 av rapporten kartlegger vi status og utvikling i reiselivsnæringen, som baserer seg på Menons regnskapsdatabase, bestående av alle norske rapporteringspliktige bedrifters regnskap.

Som det fremkommer av figuren var utviklingen i reiselivsnæringen i Kragerø flat frem til 2013. Siden 2013 har veksten tatt seg betydelig opp og utgjorde 25 prosent totalt i perioden fra 2013 til 2018. Det er imidlertid store forskjeller i inntektsutviklingen til de ulike reiselivsbransjene i vekstperioden. Omsetningen til de overnattingsrelaterte bedriftene var omtrent uendret, det samme gjelder for opplevelsesbransjen. Servering er den bransjen som har økt sine inntekter klart mest og er nå den største reiselivsbransjen i Kragerø med en omsetning på 107 millioner kroner. Den høye veksten innen servering skyldes et bredt spekter av aktører. Tollboden Restaurant er den største aktøren og restauranten har bidratt med høyest vekst, tilsvarende en dobling i sin inntjening siden 2013. Andre store aktører som også står for en betydelig del av veksten er Stopp en Halv, El Paso og Jensemman og Kona.

Reiselivsnæringens inntektsvekst trenger ikke nødvendigvis bety tilsvarende verdiskapingsvekst. Økte inntekter kan også gå til underleverandører som eiendomsselskaper og administrative tjenester. Av den grunn undersøker vi næringens verdiskapingsutvikling i det videre.

Utvikling i total omsetning per reiselivsbransje. 2008-2018. Kilde: Menons regnskapsdatabase

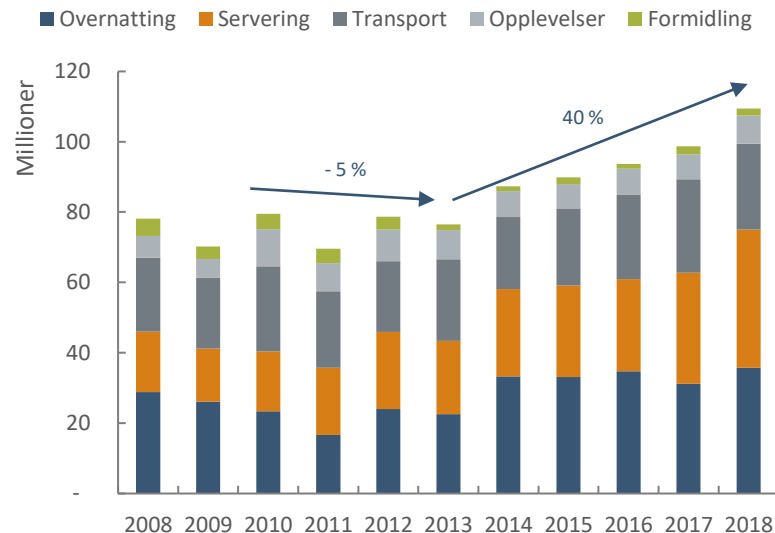
Overnattings- og serveringsbransjen står for 70 prosent av verdiskapingen

Verdiskapingen i reiselivet har økt fra 78 millioner kroner i 2008 til 110 millioner kroner i 2018. Det tilsvarer en samlet vekst på 40 prosent og en årlig nominell vekst på 3 prosent. Verdiskapingen hadde en relativt flat utvikling fra 2008 til 2013 før veksten har tiltatt. Fra 2013 til 2018 vokste verdiskapingen med nesten 40 prosent. Som for omsetningen er det serveringsbransjen stod for den største delen av veksten, med over en dobling i verdiskaping.

Innen overnattingsbransjen har verdiskapingsveksten vært langt høyere enn omsetningsveksten siden 2013. Verdiskapingsveksten har vært på 60 prosent mens omsetningsveksten kun har vært 15 prosent omsetningsvekst. Siden verdiskaping er definert som inntekter fratrasket vare- og tjenestekjøp, betyr det at bedriftenes kostnader til underleverandører som andel av omsetningen har gått ned. Det samme gjelder også innen serveringsbransjen, som har hatt en verdiskapingsvekst på 90 prosent i perioden og en omsetningsvekst på 75 prosent. For den siste av innholdsbransjene, opplevelser, finner vi at bedriftenes kostnader til underleverandører som andel av omsetning har vært uendret. Innen formidling og transport har andelen imidlertid økt de siste fem årene.

I 2018 stod overnattings- og serveringsbransjen for nærmere 70 prosent av verdiskapingen innen reiselivsnæringen. Til sammen skapte disse to bransjene verdier for 75 millioner kroner.

Utvikling i total verdiskaping per reiselivsbransje. 2008-2018. Kilde: Menons regnskapsdatabase

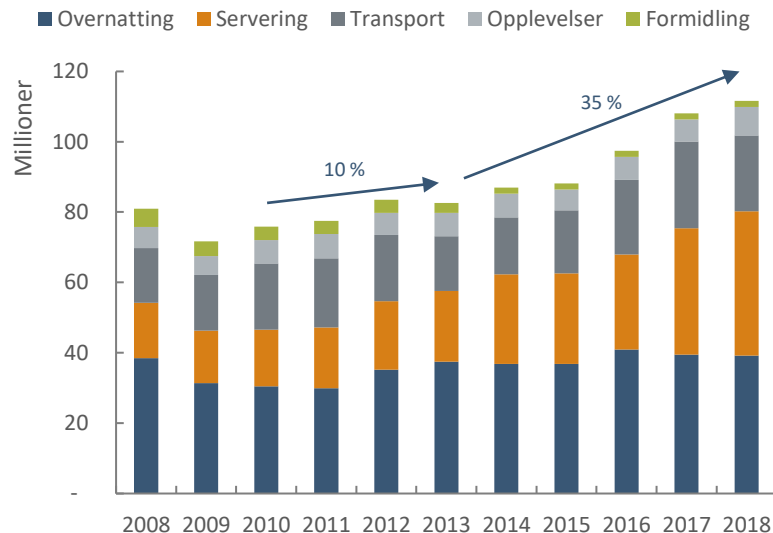

Lønnskostnadene i reiselivet har vokst noe mer enn verdiskapingen i perioden 2013-2018

Verdiskapingsveksten i reiselivsnæringen fra 2013 kan enten skyldes økte driftsresultater eller lønnskostnader i bedriftene. Lønnskostnader kan øke på grunn av økte lønnskostnader per ansatt eller økt arbeidsinnsats. Dersom økte inntekter gir en tilsvarende vekst i arbeidstimer og totale lønnskostnader vil verdiskapingen øke uten at bedriftseierne øker sine inntekter i form av overskudd. Sterk konkurranse i arbeidsmarkedet kan innebære at økt etterspørsel etter arbeidskraft gir høyere lønnsnivå og lavere driftsresultat.

Vi undersøker derfor hvordan totale lønnskostnader har utviklet seg for reiselivsarbeidere i Kragerø gjennom tidsperioden fra 2013 til 2018. Som det fremkommer av figuren har bedriftenes totale lønnskostnader hatt en positiv utvikling, mer spesifikt har det vært en vekst på 35 prosent. Veksten for næringen som helhet har derfor vært 5 prosent lavere enn verdiskapingsveksten. Det faktum at veksten i verdiskaping overgår lønnskostnadsveksten er positivt for både den kostnadmessige konkurranseevnen og lønnsomheten, og innebærer at bedriftseierne tilegner seg en del av inntektsveksten. På den måten kan det bedre aktørenes evne til å håndtere vanskelige tider.

Utvikling i lønnskostnader i de fem reiselivsbransjene, 2004-2018. Kilde: Menon

Høyere lønnskostnader i bedriftene skyldes både vekst i antall sysselsatte og at arbeiderne tjener mer penger

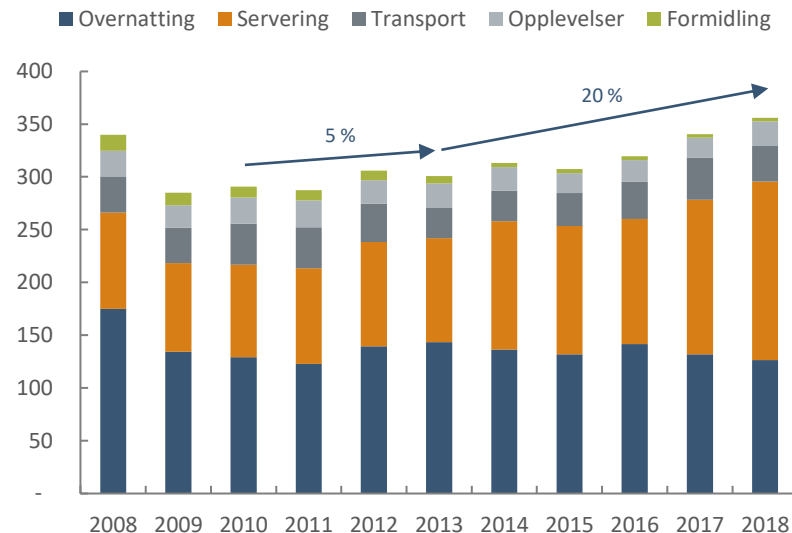
Økte lønnskostnader kan fordeles mellom et økt antall arbeidstakere eller høyere timelønn per arbeider. Hvordan utviklingen har vært i antall ansatte i reiselivsnæringen ser vi i figuren til høyre. Ettersom regelverket for innrapportering av antall ansatte ble endret i 2015, har vi beregnet antall ansatte for å sikre konsistens over tid. Antall ansatte er beregnet ut fra antall årsverk og forholdet mellom ansatte og årsverk per bransje. Antall årsverk er beregnet ut fra bedriftenes innrapporterte lønnskostnader, og gjennomsnittlig årslønn for heltidsansatte per bransje fra SSB. Det er knyttet noe usikkerhet til tallene, men metoden bidrar til at vi kan sammenlikne antall ansatte før og etter 2015.

Våre beregninger tilsier at reiselivsnæringen i Kragerø i perioden fra 2013 til 2018 har vokst med 20 prosent, hvilket tilsier en årlig vekst på 2 prosent. For næringen som helhet har dermed lønnskostnadene vokst mindre enn sysselsetting. Lønnskostnadsveksten har vært høyest innen servering. Innrapporterte tall fra reiselivsaktørene selv tilsier at antall arbeidsplasser reiselivet, inkludert sesong- og deltidsarbeid, utgjorde nærmere 400 totalt i 2018. Funnene understøtter at reiselivsnæringen bidrar til et betydelig antall arbeidsplasser i Kragerø.

I tillegg til de som arbeider i reiselivsnæringen er det også andre nisjebutikker (klær, slakter, fiskemottak med detaljhandel osv.) i Kragerø som i stor grad livnærer seg på de tilreisendes forbruk. Vi har kartlagt disse butikkene nærmere og kommet fram til at det utgjør omtrent 70 arbeidsplasser, hvor både heltids- og deltidsstillinger er inkludert. Hvor stor andel av arbeidsplassene som ville eksistert selv uten de tilreisende er usikkert.

Utvikling i antall beregnede sysselsatte i de fem reiselivsbransjene. 2008-2018.

Kilde: Menon

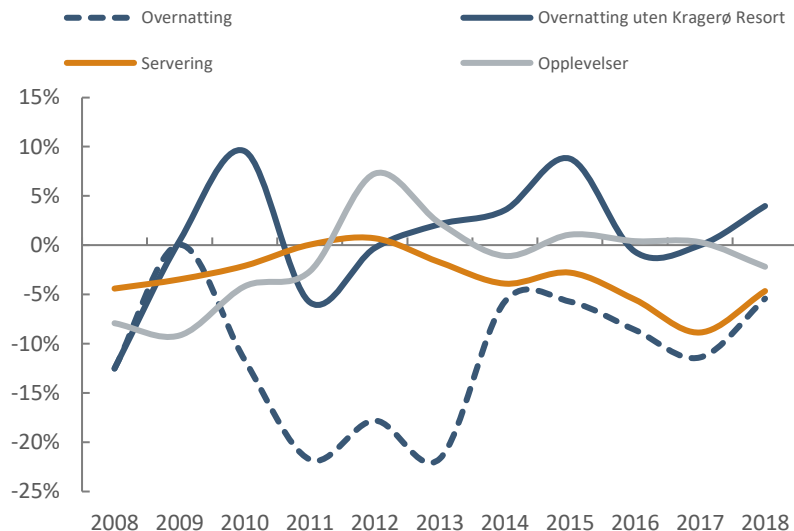
Lav lønnsomhet har preget reiselivsnæringen, men trenden er positiv

Reiselivsnæringen består av ulike typer produksjoner bundet sammen i en felles næring gjennom komplementaritet i markedet. Innholdsbransjene overnatting, servering og opplevelser, er lite kapitalintensive i sin produksjon, men krever til gjengjeld flere arbeidstakere. Det er med andre ord naturlig at en større andel av verdiskapingen går til avlønning av arbeidstakere. Vi finner økt omsetning, verdiskaping, lønnskostnader og sysselsetting i perioden fra 2013 til 2018. Siden verdiskapingen øker noe mer enn lønnskostnadene, har bedriftseierne fått en andel av inntektsveksten.

Reiselivsnæringens innholdsbransjer hadde imidlertid svært lav lønnsomhet i 2018. Bransjenes driftsmargin var alle negative. Lavest lønnsomhet finner vi innen overnatting og servering med -5 prosent driftsmargin, mens opplevelsesbransjens driftsmargin lå på 2 prosent. Lav lønnsomhet er riktignok ikke kun et kjennetegn ved innholdsbransjene i fjor. Historisk har selskapenes driftsresultat som andel av omsetning ligget på den negative siden store deler av perioden, aller lavest innen overnatting. Den største aktøren, Kragerø Resort, har siden oppstart har slitt med nettopp lav lønnsomhet og driften har i gjentatte år gått med underskudd. Nå har imidlertid eierne startet med hytteutbygging på sine ubrukte arealer og har et håp om at dette skal bedre lønnsomheten. Håpet er at hyttene skal få flere gjester til å bruke golfbanen, beach cluben og konferansesenteret slik at selskapet blir mer lønnsomt fra 2021.

Den svake lønnsomheten må sees i sammenheng med den tydelige sesongprofilen til destinasjonen. De tilreisende gjester i all hovedsak Kragerø om sommeren, gjerne i fellesferien, mens de faste kostnadene påløper året rundt. Det gjør det vanskelig å skalere opp og ned kapasiteten i takt med etterspørselen.

Lønnsomhet: Driftsmargin for innholdsbransjene. 2008-2018. Kragerø Resort er den største overnattingsaktøren i kommunen. Hotellet har slitt med lite lønnsom drift siden oppstart, og har en konkurs og flere eierskifter bak seg. Vi har derfor skilt Kragerø Resort fra resten av overnattingsbransjen i den stiplede linjen. Kilde: Menons regnskapsdatabase

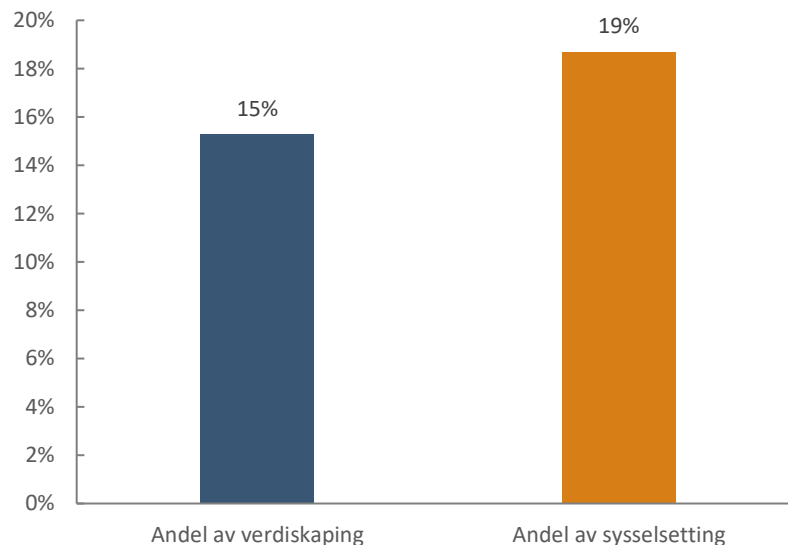
Tilreisendes forbruk genererer 19 prosent av de sysselsatte i næringslivet i Kragerø

Direkte verdiskaping og sysselsetting avledet av reiselivsrelatert forbruk og investeringer utgjør 15 prosent av verdiskapingen og 19 prosent av sysselsettingen i næringslivet i Kragerø. Med andre ord er turismen, særlig hytteturismen, viktig for næringslivet.

I tillegg til at en sjettedel av all verdiskaping i Kragerø kan knyttes til de tilreisendes forbruk og investeringer, gjør reiselivsnæringen, handelsbransjen, tjenestebransjen og bygg- og anleggsbransjen store innkjøp lokalt. Dette skaper aktivitet og videre inntekter blant annet innenfor eiendomsbransjen, forretningstjenester og varehandel.

Som vi har sett, avledes en betydelig del av verdiskapingen og sysselsettingen i næringslivet i Kragerø av hytteturismen. Ofte utgjør selve utbyggingen en betydelig del av de skapte verdiene og arbeidsplassene. I Kragerø er dette derimot mindre viktig ettersom hytteutbyggingen er noe begrenset på grunn av det generelle forbudet mot å bygge i den såkalte strandsonen – 100 meter fra sjøkanten. Klart viktigst er hytteturistenes forbruk på hytteoppholdene, hvor båt spiller en svært sentral rolle. Kragerø er en sommerdestinasjon og de fleste hytteeiere disponerer minst en båt. Det har blant annet bidratt til et stort marked for utleie av båtplasser, båtopplag og generell service av båt og motor.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Kragerø.

Sammenlikning av de tilreisendes betydning for lokal verdiskaping og sysselsetting

Som tidligere nevnt beregner vi direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende i Kragerø til hhv. 15 og 19 prosent som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet samlet. Videre er det interessant å sammenlikne andelen for Kragerø med de tilreisendes betydning ved andre destinasjoner.

De tilreisendes betydning for lokalt næringsliv varierer i stor grad mellom de fem destinasjonene – Ålesund, Sunnhordland, Lofoten og Vesterålen, Kragerø og Oppdal. Verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet er omtrent likt i Ålesund og Sunnhordland på hhv. 2 og 3 prosent av verdiskapingen og 6 prosent av sysselsettingen. Ålesund er en bydestinasjon hvor norske yrkesreisende er den klart viktigste gruppen tilreisende målt i omsetning. I Sunnhordland er det imidlertid hytteturismen som dominerer. Utviklingen innen kommersielle overnattinger har vært flat, mens utleie øker kraftig. Videre følger Lofoten og Vesterålen, et øyrike som kan by på verdenskjent arktisk natur, kulturopplevelser, nordlys, fjell, hav- og skiaktiviteter. Regionen har en høy andel campingturister fra inn- og utland, særlig om sommeren. Verdiskapingsandelen i Lofoten og Vesterålen utgjør 3 prosent og sysselsettingsandelen utgjør 8 prosent.

Dernest følger Kragerø etterfulgt av Oppdal, en reiselivsbygd omgitt av høyfjellsnatur. Det kommersielle overnattingsmarkedet i Oppdal har skrumpet inn, mens hytteturismen blomstrer grunnet en svært høy utbyggingsaktivitet. Andelen av verdiskaping utgjør hele 19 prosent og andelen av sysselsetting utgjør 26 prosent.

Beregnet direkte verdiskaping og sysselsetting fra tilreisende som andel av total verdiskaping og sysselsetting i næringslivet i Ålesund, Sunnhordland, Lofoten og Vesterålen, Kragerø og Oppdal. Kilde: Menon

